

Jan Dyduch

Posłannictwo świeckich w Kościele w świetle II Polskiego Synodu Plenarnego

---

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 47/3-4, 25-38

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. JAN DYDUCH

Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie

POŚLANNICTWO ŚWIECKICH W KOŚCIELE W ŚWIETLE II POLSKIEGO SYNODU PLENARNEGO

Treść: Wstęp. 1. Udział w postudze uświęcania. 2. Udział w postudze prorockiej. 3. Udział w postudze królewskiej. Zakończenie.

Wstęp

II Polski Synod Plenarny, nawiązując do wypowiedzi papieża, naucza: „Wierni, a ściślej świeccy, zajmują miejsce w pierwszych szeregach Kościoła. Dla nich Kościół stanowi życiową zasadę ludzkiej społeczności. Dlatego to oni i przede wszystkim oni winni uświadamiać sobie coraz to wyraźniej nie tylko to, że należą do Kościoła, ale że sami są Kościołem...”¹. Taka obecność świeckich rzutuje na ich posłannictwo w Kościele. Oni do Kościoła należą i ten Kościół stanowią. Stanowią Lud Boży – wspólnotę razem z pasterzami. Wspólnie uczestniczą w potrójnej misji Kościoła: uświęcającej, prorockiej i królewskiej. Jednakże to uczestnictwo świeckich posiada swoją własną specyfikę. Stąd można mówić o posłannictwie w Kościele właściwym dla wiernych świeckich. Tak naucza Vaticanum II i taka jest recepcja tej doktryny w nauczaniu II Polskiego Synodu Plenarnego. Udziału w poszczególnych posługach nie można postrzegać w całkowitej ich izolacji, bowiem Kościół nauczając, równocześnie uświęca i pasterzuje.

1. Udział w postudze uświęcania

Naucza Synod: „Udział w potrójnej misji Chrystusa, w przypadku katolików świeckich, realizuje się zgodnie z ich świeckim cha-

---

¹ II Polski Synod Plenarny (1991-1999), Poznań 2001 (= II PSP), s. 144.

rakterem. Wynika on z chrztu i nie może być mylony z właściwym następcom Apostołów – biskupom oraz prezbiterom, szczególnym uczestnictwem w potrójnej misji Chrystusa, przekazywanym przez sukcesję apostołską w sakramencie święceń².

Świeccy realizują misję kapłańsko-uświęcającą, gdyż są naznaczeni godnością kapłańską. Naucza Sobór Watykański II: „Chrystus Pan, Kapłan wzięty spośród ludzi, nowy lud uczynił królestwem i kapłanami Bogu i Ojcu swemu”³. Ochrzczeni, odrodzeni i namaszczeni Duchem Świętym stają się uczestnikami świętego kapłaństwa Chrystusa, zwanego kapłaństwem powszechnym lub wspólnym. Nauczanie to podejmuje Synod Plenarny: „Dlatego zgromadzenie, które celebryje, jest wspólnotą ochrzczonych, poświęconych przez odrodzenie i namaszczenie Duchem Świętym jako święte kapłaństwo, aby składać ofiary duchowe. Urzeczywistnia ono kapłaństwo wspólne zwane też chrzcielny”⁴. Kapłaństwo wspólne wszystkich ochrzczonych i kapłaństwo urzędowe tych, którzy przyjęli święcenia różnią się istotowo, ale są sobie wzajemnie przyporządkowane, bowiem jedno i drugie we właściwy sobie sposób uczestniczy w najwyższym Kapłaństwie Chrystusa⁵. Sposób partycypacji w kapłaństwie Jezusa Chrystusa sprawia różnicę kapłaństwa urzędowego zwanego także służebnym od kapłaństwa wspólnego. Kapłaństwo służebne uczestniczy poprzez to, że gromadzi, kieruje i kształci lud kapłański oraz spełnia w jego imieniu Ofiarę Eucharystyczną, a świeccy, naznaczeni kapłaństwem wspólnym, biorą udział w tej ofierze, przyjmują sakramenty, modlą się i dają świadectwo życia świętego⁶. Kapłaństwo służebne ma za swój przedmiot kult liturgiczny, ofiarę liturgiczną; zaś kapłaństwo wspólne – kult duchowy i ofiary duchowe⁷.

Nauczanie Synodu Plenarnego podkreśla różnicę między kapłaństwem urzędowym a kapłaństwem wspólnym. Różnicę tę najwyraźniej obrazuje Ofiara Eucharystyczna, której przewodniczy biskup

---

² Tamże, s. 146.

³ Konstytucja dogmatyczna „Lumen gentium” (= KK), n. 10.

⁴ II PSP, s. 191.

⁵ Por. KK, n. 10.

⁶ Por. L. Moreira Neves, Gli stati giuridici delle persone nella Chiesa. Presupposti teologici, *Monitor Ecclesiasticus*, 106 (1981) 377.

⁷ Por. B. Przybylski, Kapłaństwo wiernych, W: Pod tchnieniem Ducha Świętego, (red. M. Finke), Poznań 1964, s. 408-412.

lub prezbiter, a wierni świeccy, w dostępny im sposób, w niej uczestniczą⁸. Podkreśla także znaczenie ofiar duchowych składanych przez świeckich: „Ludzie świeccy, wcieleni do Kościoła, uczestniczą w kapłaństwie Chrystusa, łącząc się z nim w tej ofierze przez ofiarowanie samych siebie i wszystkich swoich czynów”⁹. Składanie ofiar to podstawowe zadanie kapłana, zarówno tego, który uczestniczy w kapłaństwie urzędowym, jak i tego, który uczestniczy w kapłaństwie wspólnym. Stąd istotną cechą kapłaństwa wspólnego jest składanie ofiar duchowych. Aby to podkreślić, Synod przywołuje klasyczny tekst soborowy: „Wszystkie bowiem ich uczynki, modlitwy, apostołskie przedsięwzięcia, życie małżeńskie i rodzinne, codzienna praca, wypoczynek ducha i ciała, jeśli odbywają się w Duchu... stają się duchowymi ofiarami...; ofiary te składane są zbożnie Ojcu w eucharystycznym obrzędzie wraz z ofiarą Ciała Pańskiego”¹⁰.

Zadaniem więc uczestnika kapłaństwa wspólnego jest składanie ofiar duchowych, które sprawiają uświęcenie. Poślannictwo świeckich w Kościele jawi się jako misja uświęcania siebie i innych, mówiąc inaczej jako misja zmierzająca do wzrostu świętości Kościoła. Sobór Watykański II przypomniał i pogłębił naukę o powszechnym powołaniu do świętości¹¹. Bóg powołuje wszystkich do życia świętego, do doskonałej miłości. Powołanie do świętości jest niezbywalnym wymogiem tajemnicy Kościoła, który jest Mistycznym Ciałem Chrystusa. Jego głową jest Chrystus a jego członkowie mają udział w świętości Głowy¹². Świeccy są powołani do świętości na równych i pełnych prawach z innymi uczniami Chrystusa. W powołaniu tym decydujące znaczenie posiada łaska. Człowiek świecki otrzymuje od Boga łaskę, aby na nowo ukształtować swoje życie zgodnie z Ewangelią, aby przez wierną współpracę z nią nadać nową nadprzyrodzoną wartość swojej egzystencji świeckiej¹³.

II Polski Synod Plenarny wielką wagę przywiązuje do sprawy powszechnego powołania do świętości, poświęca jej bowiem specjalny dokument: „Świętość. Dar i zadanie”¹⁴. Wzywa: „II Synod Plenarny

⁸ Por. II PSP, s. 190-191, 194.

⁹ Tamże, s. 146.

¹⁰ KK, n. 34; II PSP, s. 146.

¹¹ Por. KK, n. 10-11.

¹² Por. J. Dyduch, *Wezwani do winnicy i wszczepieni w Chrystusa*, Kraków 1989, s. 18.

¹³ Por. M. D. Chenu, *Lud Boży w świecie*, Kraków 1968, s. 76-77.

¹⁴ II PSP, s. 231-250.

pragnie w szczególny sposób postawić przed wszystkimi ludźmi dobrej woli w Polsce ewangeliczny ideał świętości, rozumianej jako przyjęcie miłości Boga Ojca, ciągle nawracanie się ku pełni życia w Chrystusie i uświęcanie świata w mocy Ducha Świętego¹⁵. Wezwaniu do świętości towarzyszy ukazanie programu dążenia do niej. Zaprezentowano także obraz świętości: czym jest świętość, czym jest świętość ludzi świeckich, jaka jest droga do świętości, jakie środki służą osiągnięciu świętości, co jej przeszkadza¹⁶. Synod dostrzega szczególną rolę beatyfikacji i kanonizacji wiernych świeckich, którzy odznaczeni się heroizmem cnót w życiu małżeńskim czy zawodowym. Jest przeświadczony, że w stanie świeckim nie brak owoców świętości heroicznej, stąd trzeba szukać odpowiednich sposobów, ażeby ta świętość była stwierdzona celem ukazania jej jako wzoru dla innych: „Dlatego Synod wzywa Kościoły partykularne oraz instytuty życia konsekrowanego, aby stawały się promotorami beatyfikacji i kanonizacji także ludzi świeckich, małżonków, wybitnych przedstawicieli życia zawodowego, zwłaszcza ze świata nauki, medycyny, polityki, ekonomii, kultury i środków społecznego przekazu; wdów i wdowców, chorych, męczenników za wiarę w systemach totalitarnych na Wschodzie i Zachodzie¹⁷. Tak więc posługę uświęcającą i to w stopniu heroicznym mogą spełniać wierni świeccy różnych stanów, zawodów i w różnym wieku.

Taką posługę mogą spełniać w szczególności katolicycy rodzice: „W misji uświęcania szczególnie uczestniczą rodzice, prowadząc w duchu chrześcijańskim życie małżeńskie i podejmując chrześcijańskie wychowanie dzieci¹⁸. Uświęcającej misji katolickich małżeństw i rodzin poświęca Synod odrębny dokument: „Powołanie do życia w małżeństwie i rodzinie¹⁹. Wykłada w nim zasady katolickiej nauki o małżeństwie i rodzinie, podaje duszpasterzom i wiernym świeckim wiążące wskazania dotyczące tej podstawowej dla życia Kościoła i Narodu wspólnoty ludzkiej. Formułuje także postulaty, wzywając władze państwowe i samorządowe do troski o rodzinę. Zaprezentowana nauka o małżeństwie i rodzinie jest

---

¹⁵ Tamże, s. 232.

¹⁶ Por. tamże, s. 237-247.

¹⁷ Tamże, s. 247.

¹⁸ Tamże, s. 146; por. kan. 835 paragraf 4 KPK.

¹⁹ Tamże, s. 29-47.

oparta o Pismo Święte, nauczanie Soboru Watykańskiego II i nauczanie papieży²⁰. Rodzina jawi się jako „Kościół domowy”, spełniający posługę kapłańską: „W sanktuarium domowym jest praktykowane kapłaństwo chrzcielne ojca rodziny, matki, dzieci i wszystkich członków wspólnoty rodzinnej”²¹. Program wychowawczy rodziny winien być oparty na dążeniu do świętości, która bierze przykład z Rodziny Nazaretańskiej. Ten wzór jest szkołą ewangelicznej prostoty i świętości. Uczy gorliwej pracy zawodowej i domowej, pokory, milczenia, miłości, wytrwałości, wdzięczności, czystości i modlitwy²². Obraz współczesnej rodziny polskiej często odbiega od tego wzoru, rodzinę dotyka wieloraki kryzys i wiele zagrożeń. Nie brak jednak znaków nadziei: „Pomimo wielu negatywnych zjawisk... badania socjologiczne wykazują, że współcześni Polacy stawiają rodzinę na czele podstawowych wartości społecznych i narodowych”²³.

Liturgia jest źródłem i wyrazem świętości Ludu Bożego. Poprzez funkcje liturgiczne Kościół uświęca wiernych. Biorą w nich udział także wierni świeccy. W okresie posoborowym różne posługi powierzono świeckim²⁴. Ukazujące się dokumenty kościelne zarówno o zasięgu ogólnokościelnym jak i partykularnym, odwołując się do Vaticanum II, przyznały świeckim prawo spełniania różnych funkcji liturgicznych i posług. Można, między innymi, wymienić funkcję nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej, czy udzielania na stałe posług lektoratu i akolitu mężczyznom świeckim²⁵. Sprawę zaangażowania świeckich w liturgii w duchu Soboru Watykańskiego II podejmuje Synod Plenarny: „W sprawowaniu liturgii każdy, czy to duchowny, czy świecki, powinien czynić tylko to i wszystko to, co należy do niego z natury rzeczy i na mocy przepisów liturgicznych”²⁶. Odwołując się do soborowej „Konstytucji o liturgii świętej”, Synod nazywa czynności spełniane przez ministrantów, lektorów, komentatorów, członków chóru i nadzwyczajnych szafarzy, prawdziwymi funkcjami liturgicznymi. Funkcje te coraz częściej po-

---

²⁰ Por. tamże, s. 30-36.

²¹ Tamże, s. 33.

²² Por. tamże, s. 34-35.

²³ Tamże, s. 41.

²⁴ Por. A. Meneghetti, *I laici fanno liturgia?*, Torino 1989, s. 45-46.

²⁵ Por. J. Dyduch, *Wezwani...*, s. 36-39.

²⁶ II PSP, s. 192.

dejmują świeccy. Przede wszystkim podejmują je dzieci i młodzież, zaś liczba dorosłych, zwłaszcza mężczyzn jest zbyt mała. Duże nadzieje wiąże Synod z duszpasterstwem służby liturgicznej, z ruchami i wspólnotami religijnymi, zwłaszcza z Ruchem Światło-Życie. Nakazuje tworzyć i prowadzić: parafialne zespoły liturgiczne, grupy ministrantów i schole liturgiczne²⁷.

Synod zachęca do udzielania świeckim posług i powierzania im funkcji nadzwyczajnych szafarzy Komunii świętej: „Mężczyźni świeccy, którzy ukończyli przynajmniej 25 lat, cieszą się dobrą opinią, posiadają odpowiednie przymioty i są przygotowani do swych zadań poprzez odpowiednią formację, mogą być przyjęci do posługi stałego akolity. Posługę lektora można udzielać w wieku wcześniejszym. Do posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej mogą być dopuszczone inne osoby...”²⁸.

2. Udział w posłudze prorockiej

II Polski Synod Plenarny zajmuje się posługą prorocką wiernych świeckich: „Misja prorocka Chrystusa polega na głoszeniu Królestwa Bożego świadectwem życia i słowem. Uczestnictwo świeckich w tej misji uprawnia ich i zobowiązuje do tego, aby przyjęli wiarę, żyli nią i odważnie ją wyznawali”²⁹. Podkreśla się znaczenie świadectwa życia chrześcijańskiego, dzięki któremu ma zajaśnieć moc Ewangelii w życiu codziennym, rodzinnym i społecznym. Taki przykład życia prowadzonego w duchu nadprzyrodzonym ma siłę pociągania ludzi do wiary i Boga. Program tego świadectwa wyznacza Chrystus w Kazaniu na Górze: „Tak niech świeci wasza światłość przed ludźmi, aby widzieli wasze dobre uczynki i chwalili Ojca waszego, który jest w niebie (Mt 5, 16)”³⁰.

Udział świeckich w misji prorockiej nie ogranicza się tylko do świadectwa życia, lecz sięga dalej – do świadectwa słowa. Dzięki temu świeccy uczestniczą, na swój sposób, w ewangelizacji: „Ta ewangelizacja, to znaczy głoszenie Chrystusa dokonywane zarówno świadectwem życia, jak i słowem, nabiera swoistego charakteru i szczególnej skuteczności przez to, że dokonuje się w zwykłych warunkach

---

²⁷ Por. tamże, s. 192, 200, 201, 204-205.

²⁸ Tamże, s. 205.

²⁹ Tamże, s. 146.

³⁰ Por. tamże, s. 146-147.

właściwych światu”³¹. Synod przywołując przemówienie Papieża Jana Pawła II do biskupów polskich podczas wizyty ad limina 2 II 1998 r., wyraża radość, że wierni świeccy włączają się w dzieło ewangelizacji i uświadamiają sobie coraz lepiej swoją rolę w Kościele. Zachodzi potrzeba poszerzenia ich współodpowiedzialności za ewangelizację przez zapraszanie ich do współuczestnictwa w trosce duszpasterskiej Kościoła. Mają się oni stać nie tylko przedmiotem, ale także pełnoprawnym podmiotem działalności ewangelizacyjnej Kościoła³². Świeckich należy włączyć w dzieło nowej ewangelizacji: „Katolicy świeccy są wezwani do tego, by – biorąc udział w nowej ewangelizacji – krzewili poszanowanie godności ludzkiej, prawa do życia, wolności, a zwłaszcza wolności religijnej”³³.

Posoborowe prawodawstwo Kościoła, łącznie z Kodeksem Prawa Kanonicznego, stwarza świeckim możliwości działalności ewangelizacyjnej przez posługę Słowa Bożego³⁴. Kodeks postanawia: „Wierni świeccy na mocy chrztu i bierzmowania są świadkami ewangelicznego orędzia przez Słowo i przykład życia chrześcijańskiego. Mogą też być powoływani na współpracowników biskupa i prezbiterów w wykonywaniu posługi słowa” (kan. 759). Kodeks przewiduje udział świeckich w przepowiadaniu Słowa Bożego w kościołach i kaplicach (por. kan. 766). Tą formą posługi słowa, spełnianą przez wiernych świeckich, nie zajmuje się Synod Plenarny. Dużo miejsca poświęca Synod Plenarny nauczaniu religii w szkole, w szczególności sprawowanemu przez świeckich. Ilekroć mówi on o nauczaniu religii zawsze chodzi o takie nauczanie, które ma zaowocować żywą wiarą, wyrażoną życiem i działalnością apostołską, udziałem w życiu sakramentalnym. Chodzi więc o nauczanie katechetyczne, o katechizację³⁵. Synod stwierdza: „Nauczanie religii w szkole powinno prowadzić nie tylko do poznania chrześcijańskiego, lecz przede wszystkim do umiłowania Boga i przyłgnięcia do Niego”³⁶.

Nauczycieli religii muszą posiadać misję kanoniczną udzieloną przez biskupa diecezjalnego. Jej odebranie sprawia utratę prawa

---

³¹ Tamże, s. 147; KK, n. 35.

³² Por. tamże, s. 10, 23.

³³ Tamże, s. 148.

³⁴ Por. N. Weis, *Das prophetische Amt der Laien in der Kirche*, Rzym 1981, s. 405-415.

³⁵ Por. J. Dyduch, *Posługa nauczania w świetle postanowień Konkordatu 1993*, W: *Konkordat 1993. Dar i zadanie dla Kościoła i Polski*, Kraków 1998, s. 65.

³⁶ II PSP, s. 51.

nauczania religii. Przywrócenie religii w szkołach publicznych stworzyło szansę prowadzenia misji ewangelizacyjnej zarówno uczniów, jak i nauczycieli oraz wychowawców. Ważnym zadaniem stojącym przed Kościołem polskim to przygotowanie katechetów świeckich do nauczania religii. Należy zadbać o takie studia dla nich, które by im zapewniały wyższe wykształcenie, obejmujące magisterium w teologii i przygotowanie pedagogiczno-dydaktyczne. Trzeba prowadzić formację permanentną katechetów, zapewniającą im ustawiczne podnoszenie poziomu życia duchowego i wykształcenia³⁷.

Niezwykle ważnym miejscem spełniania posługi prorockiej przez świeckich jest szkoła. Tam dokonuje się proces kształcenia i wychowania. Stąd szkoły, na wszystkich poziomach, są szczególnym przedmiotem zainteresowania rodziny, państwa i Kościoła³⁸. Stały się one także przedmiotem zainteresowania Synodu Plenarnego, który ze szczególnym uznaniem traktuje powołanie nauczyciela-wychowawcy: „W rozumieniu pedagogiki katolickiej nauczyciel jest nie tylko specjalistą ograniczającym się do przekazywania w sposób usystematyzowany zespołu wiadomości, lecz przede wszystkim wychowawcą i mistrzem wspierającym powołanie swoich uczniów do życia w prawdzie i miłości”³⁹. Szkoła jest wspólnotą nauczycieli, rodziców i uczniów, która podejmuje ewangelizację. W szczególności czyni to szkoła katolicka: „Chrześcijańska koncepcja świata, w której centrum stoi Chrystus, określa i wyróżnia szkołę katolicką. Koncepcja ta ma przenikać nauczanie oraz stanowić podstawę wychowania”⁴⁰. Synod apeluje o tworzenie szkół katolickich, które by formowały katolików świadomych swego powołania i miejsca zarówno w Kościele jak i we współczesnym społeczeństwie. Mimo to stwierdza, że szkoła katolicka jest otwarta dla wszystkich i wychowuje w duchu ekumenizmu oraz szacunku dla każdego człowieka⁴¹.

Niezastąpioną rolę w rozwoju nauki odgrywają szkoły wyższe: „Szczególne miejsce w trosce Kościoła o rozwój nauki, wiedzy i wychowania zajmuje szkolnictwo wyższe a zwłaszcza uniwersytet”⁴².

---

³⁷ Por. tamże, s. 55, 59.

³⁸ Por. J. Dyduch, Szkoły katolickie w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego, *Analecta Cracoviensia*, 18 (1986) 353, 359.

³⁹ II PSP, s. 50.

⁴⁰ Tamże, s. 51.

⁴¹ Por. tamże, s. 51, 60.

⁴² Tamże, s. 52.

W tym kontekście jawi się uniwersytet katolicki, który podobnie jak i inne wyższe szkoły katolickie, winien dążyć do publicznej, stałej i powszechnej obecności myśli chrześcijańskiej w wysiłku społeczeństwa zmierzającego ku rozwijaniu nauki i kultury⁴³. Synod przypomina, że uczelnie, służąc prawdzie, winne formować ludzi nie tylko kompetentnych w swojej specjalizacji, ale bogatych w autentyczną mądrość. Tacy ludzie dopiero mogą wziąć odpowiedzialność za przyszłość Polski, Europy i świata⁴⁴. Synod dziękuje świeckim za ich wierność w służbie prawdzie: „Synod wyraża wdzięczność nauczycielom, profesorom i wychowawcom, którzy nawet pośród największych przeciwności nie zagubili sensu swojego wzniesłego powołania do służby prawdzie”⁴⁵.

Świeccy, wykonując posługę prorocką, udają się z misją ewangelizacyjną do ludzi nie znających Chrystusa i Ewangelii. Zajmuje się tym synod w dokumencie: „Misyjny adwent nowego tysiąclecia”⁴⁶. Dokument ten dostrzega potrzebę większego zaangażowania misyjnego Kościoła w Polsce, zarówno w dziedzinie bezpośredniej misji ad gentes, jak i we współpracy misyjnej. To zaangażowanie jest sprawą wiary⁴⁷. Dotyczy ono także wiernych świeckich, którzy od czasów apostołskich byli misjonarzami. Prawo i obowiązek podejmowania przez nich zadań misyjnych ad gentes wynika z chrztu i bierzmowania, przez który otrzymują w sobie właściwym wymiarze, udział w misji prorockiej Jezusa Chrystusa. Świeccy przygotowują się do pracy misyjnej w Centrum Formacji Misyjnej. Dotychczas (do roku 1999) zostało wysłanych na misje ad gentes tylko 17 świeckich⁴⁸. To zbyt mało. Dlatego tym gorętszy apel Synodu: „Wyrazamy jednocześnie gorące pragnienie ożywienia we wszystkich synach i córkach Kościoła w Polsce misyjnej troski o przekazywanie innym narodom światła Ewangelii i radości wiary w Chrystusa”⁴⁹.

---

⁴³ Por. A. Dębiński, Zadania katolickiego uniwersytetu w świetle uchwał II Polskiego Synodu Plenarnego, W: Dzieło II Polskiego Synodu Plenarnego, red. S. Tymosz, Lublin 2001, s. 102.

⁴⁴ Por. II PSP, s. 60.

⁴⁵ Tamże, s. 61.

⁴⁶ Tamże, s. 125-141.

⁴⁷ Por. K. Czermak, Ożywić misyjną troskę o przekazywanie Ewangelii, W: W trzecie tysiąclecie, red. W. Lechowicz, Tarnów 2002, s. 87.

⁴⁸ Por. II PSP, s. 130, 136.

⁴⁹ Tamże, s. 140.

We współczesnym świecie, w posłudze nauczania ogromną rolę odgrywają środki społecznego przekazu. Docenia to Synod Plenarny: „Katolicy odpowiedzialni za funkcjonowanie środków przekazu, gdy dobrze wykonują swój zawód, realizują posłannictwo prorockie, do którego wezwany jest każdy uczeń Chrystusa. Polega ono nie tylko na tym, że dają świadectwo jako twórcy i współpracownicy zatrudnieni w świeckich mediach, lecz także na obowiązku przedstawiania myśli katolickiej w tych wszystkich kwestiach, które nurtują społeczeństwo”⁵⁰. Program odnowy działalności społecznego przekazu prezentuje Synod w odrębnym dokumencie: „Ewangelizacja kultury i środków społecznego przekazu”⁵¹. Wzywa do rachunku sumienia odpowiedzialnych za treści przekazywane w mediach. Wzywa także do rachunku sumienia korzystających ze środków społecznego przekazu. Apeluje do rodziców, nauczycieli, wychowawców o wychowanie dzieci i młodzieży do dojrzałego odbioru społecznego przekazu⁵². Synod postrzega katolickie środki społecznego przekazu jako narzędzie ewangelizacji: „Ewangelizacja przez media oraz formacja dziennikarzy i innych specjalistów uznana jest za jedno z podstawowych zadań Kościoła”⁵³. Odwołując się do nauczania papieża Jana Pawła II, Synod zobowiązuje ludzi odpowiedzialnych za środki przekazu do liczenia się z dobrem społeczeństwa, z kulturą i historią narodu, z dobrem rodziny i jej zadaniem wychowawczym, z godnością człowieka. Mają one służyć budowaniu życia bardziej ludzkiego⁵⁴.

3. Udział w posłudze królewskiej

Synod naucza: „Misja królewska ma na celu poddanie świata panowaniu Boga. Katolik, uczestnicząc w tej misji, winien pamiętać, że ewangeliczne królowanie wiąże się ściśle z posłuszeństwem i służbą... istota zaś uczestnictwa w Bożym królowaniu wyraża się w postawie służby. Służyć, znaczy królować”⁵⁵. Wierni świeccy, uczestnicząc w misji królewskiej Chrystusa, realizują idee jego królestwa, które jest królestwem prawdy, sprawiedliwości, pokoju i mi-

---

⁵⁰ Tamże, s. 108.

⁵¹ Tamże, s. 101-124.

⁵² Por. tamże, s. 119-121.

⁵³ Tamże, s. 108.

⁵⁴ Por. tamże, s. 109.

⁵⁵ Tamże, s. 147.

łości. Służba ideom Królestwa Chrystusowego może przybrać różnorodne formy, może się dokonywać na różnych płaszczyznach i w różnych strukturach⁵⁶.

Dokonuje się ona przede wszystkim w parafii. Tak tę sprawę przestrzega Synod Plenarny: „W parafiach jednak koncentruje się życie religijne wiernych. Dlatego coraz częściej Urząd Nauczycielski widzi w nich niejako ostateczne umiejscowienie Kościoła”⁵⁷. Apeluje również o kształtowanie nowego modelu parafii jako wspólnoty wspólnot, w której wierni świeccy działają wspólnie dla dobra parafii, skoncentrowani wokół proboszcza, będącego jej animatorem, a nie władcą. W kształtowaniu nowego, wspólnotowego modelu parafii ważną rolę mogą odegrać kościelne wspólnoty podstawowe, czyli wspólnoty sąsiedzkie. W dobrze funkcjonujących parafiach one mają stawać się najbliższą każdemu katolikowi, najbardziej rodzinną wspólnotą kościelną. W tychże wspólnotach i poprzez nie świeccy mogą realizować swoją podmiotowość w Kościele. W ten sposób w parafii może dokonać się autentyczna promocja polskiego laikatu. Parafia ma kształtować umiejętności społeczne i postawy obywatelskie. Miłość duszpasterska i wyobrażenia wiary mają inspirować duszpasterzy i świeckich do podejmowania działań w służbie rodzinie, dzieciom i młodzieży, ludziom cierpiącym, bezrobotnym, różnym środowiskom zawodowym, a także wobec społeczności lokalnej i w świecie kultury⁵⁸. Reasumując Synod stwierdza: „Parafia powinna być podstawowym miejscem formacji i działania laikatu, a także katechizacji dorosłych i katechezy dzieci, uzupełniającej szkolne lekcje religii”⁵⁹.

Synod dostrzega pewne braki we właściwym funkcjonowaniu parafii. Niekiedy parafię traktuje się jako hierarchiczną organizację, na czele której stoi proboszcz decydujący i pracujący za wszystkich, a wierni świeccy są obojętni i pasywni. Nie podejmują właściwie pojętej współpracy z duszpasterzami. Niekiedy wykazują taką wolę, ale napotykają na opór ze strony duszpasterzy, którzy są nieufni wobec świeckich i wobec podejmowanych przez nich ak-

---

⁵⁶ Por. J. Dyduch, *Obowiązki i prawa wiernych świeckich w prawodawstwie soborowym*, Kraków 1985, s. 156.

⁵⁷ II PSP, s. 13.

⁵⁸ Por. tamże, s. 22-23.

⁵⁹ Tamże, s. 23.

cji. Często wielka parafia miejska nie sprzyja budowaniu ducha wspólnotowego, a anonimowość życia rozbija więzi społeczne i kościelne⁶⁰. Dużą szansą na owocną współpracę świeckich z duszpasterzami stwarzają rady duszpasterskie i rady ekonomiczne. W tych gremiach katolicy świeccy mają służyć swoją radą i doświadczeniem, unikając przy tym postaw roszczeniowych. Szansę tę w wielu parafiach są marnowane, gdyż takie rady tam nie istnieją, lub nie wypełniają swych zadań⁶¹.

Istotną formą służby Chrystusowi i bliźnim jest udział świeckich w posłudze charytatywnej. Tej sprawie poświęca Synod Plenarny odrębny dokument: „Posługa charytatywna w Kościele”⁶². Głosi: „Na przełomie drugiego i trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa Kościół w Polsce jest przekonany o potrzebie odnowy rozumienia miłosierdzia i form jego świadczenia”⁶³. Nowa sytuacja społeczno-polityczna w Polsce stworzyła także nowe obszary ubóstwa a nawet nędzy, której przyczyną bardzo często jest bezrobocie a także nieprzystosowanie do nowych warunków ekonomicznych. Kościół podejmuje wiele zorganizowanych akcji charytatywnych, wśród których wyróżnia się działalność reaktywowanych struktur „Caritas Polska” i „Caritas” we wszystkich diecezjach Polski. zaczęły się odradzać i powstawać nowe dzieła charytatywne w zgromadzeniach zakonnych, w parafiach, instytucjach i stowarzyszeniach organizowanych przez laikat, zwłaszcza przez Akcję Katolicką. Dalszy rozwój akcji charytatywnej wymaga o wiele większego zaangażowania katolików świeckich, którzy by jako wolontariusze włączyli się w pracę charytatywną⁶⁴. Chodzi o wiernych średniego i młodego pokolenia: „Trudność natury personalnej dostrzega się także w tym, że większość wolontariuszy parafialnych zespołów to osoby w podeszłym wieku. Udział średniego pokolenia, a także ludzi młodych jest stosunkowo niewielki”⁶⁵. Zmianę tej sytuacji dostrzega Synod w powszechnej formacji charytatywnej. Jej najskuteczniejszym sposobem jest włączenie dorosłych, młodzieży i dzieci w konkretne działania charytatywne. Szczególnie ważnym zadaniem jest przygo-

---

⁶⁰ Por. tamże, s. 22, 152, 153.

⁶¹ Por. tamże, s. 23, 152.

⁶² Tamże, s. 217-229.

⁶³ Tamże, s. 217.

⁶⁴ Por. tamże, s. 221-225.

⁶⁵ Tamże, s. 225.

towanie świeckich animatorów posługi charytatywnej. W tym celu należy powołać diecezjalne instytuty, które służyłyby duchownym i świeckim animatorom i pracy charytatywnej w diecezji. Należy także unowocześnić i dostosować do wymogów czasu pracę parafialnych grup charytatywnych, czy „Caritas” parafialnych. W dziedzinie pracy charytatywnej należy dążyć do większej współpracy z administracją państwową i samorządową oraz nawiązywać partnerski dialog i współpracę z organizacjami charytatywnymi pozarządowymi nie związanymi z Kościołem, jednak bez utraty własnej tożsamości i inspiracji chrześcijańskiej⁶⁶.

Synod Plenarny wspomina o możliwości wykonywania przez świeckich aktów władzy Kościelnej i sprawowania urzędów kościelnych: „W Kościele wierni świeccy mogą współdziałać w wykonywaniu władzy zgodnie z przepisami prawa, dotyczy to ich obecności na synodach partykularnych, synodach diecezjalnych, w radach duszpasterskich, sprawowanie in solidum misji duszpasterskiej w parafii, współpracy w radach ekonomicznych, udziału w trybunałach kościelnych itd.”⁶⁷. W przywołanym tekście Synod nawiązuje do kanonu 129 KPK, który mówi o władzy jurysdykcyjnej w Kościele. W jej wykonywaniu mogą współdziałać wierni świeccy. Jedną z form tego współdziałania jest uczestnictwo w synodach partykularnych i diecezjalnych. Synod zaprasza Kościoły partykularne do urządzania synodów diecezjalnych, a następnie do organizowania w parafiach tzw. forum parafialnych z udziałem świeckich⁶⁸. Sprawa ta wymaga – wydaje się – szerszego omówienia, czego zabrakło w dokumentach synodalnych. Zabrakło także wyjaśnienia o co chodzi w sformułowaniu „sprawowanie in solidum misji duszpasterskiej w parafii”. Wyjaśnienie to podaje instrukcja „Ecclesiae de mysterio”⁶⁹.

W trybunałach kościelnych świeccy, odpowiednio przygotowani, mogą spełniać funkcje notariuszy, sędziów, audytorów, asesorów, rzeczników sprawiedliwości, obrońców węzła oraz mogą wykonywać inne urzędy kościelne⁷⁰. Sprawa ta wymaga odrębnego omówienia.

---

⁶⁶ Por. tamże, s. 26-27.

⁶⁷ Tamże, s. 148.

⁶⁸ Por. tamże, s. 26-27.

⁶⁹ Instrukcja międzydykasterialna o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w ministerialnej posłudze kapłanów, W: L Osservatore Romano, wyd. polskie, 19 (1998) nr 12, s. 36.

⁷⁰ Por. J. Dyduch, Wezwani..., s. 43-48.

Zakończenie

Wierni świeccy spełniają wyznaczone im przez Chrystusa posłannictwo w Kościele poprzez udział w Jego potrójnej misji: uświęcającej, prorockiej i królewskiej. Realizują ją we właściwy sobie sposób. W posłudze kapłańskiej uczestniczą, uświęcając siebie i innych. W posłudze prorockiej biorą udział, dając Chrystusowi i Ewangelii świadectwo życiem i słowem. Posługę królewską spełniają, służąc ideom Chrystusowego Królestwa, które jest Królestwem prawdy, dobra, miłości, sprawiedliwości i pokoju.

La missione dei fedeli laici nella Chiesa nella luce del II Sinodo Plenario della Polonia

Il Concilio Vaticano II ha approfondito la dottrina sulla triplice missione di Cristo, alla quale partecipano i fedeli laici, insieme ai pastori. I fedeli laici partecipano nel modo proprio alle missioni sacerdotale, profetica e regale di Cristo. Il II Sinodo Plenario della Polonia ha preso in considerazione questo tema presentandolo nella prospettiva della dottrina conciliare, tenendo conto della specificità della vita e dell'attività del laicato in Polonia. Però gli elementi essenziali della dottrina sulla triplice missione sono stati presi dal Vaticano II.

I laici realizzano la missione sacerdotale santificando se stessi e gli altri; la missione profetica attraverso la testimonianza della vita e della parola; la missione regale servendo il Regno di Cristo sulla terra.